

Bij Open Deur nummer 9, september 2008

In gesprek over: De reis van Tobias

Het bijbelverhaal over de reis van Tobias is eigenlijk het verhaal van ieder mensenleven. Het gaat over groei, volwassen worden, je weg vinden als mens. Over alles wat je in het leven tegenkomt. Het verhaal is te vinden in het bijbelboek Tobit, dat hoort bij de apocriefe boeken, bijbelboeken die niet in elke uitgave van de Bijbel te vinden zijn. Hoe dat zo gekomen is leest u in *Open Deur* op bladzijde 4.

Het leven als een reis

Tobias gaat op weg met een opdracht. Van te voren weet hij niet wat hem te wachten staat. De reis biedt hem de mogelijkheid te groeien, te verkennen, te ontdekken en nieuwe ervaringen op te doen. Het artikel op bladzijde 2 en 3 geeft een overzicht van alles wat hij onderweg meemaakt. Op zijn reis ontmoet Tobias diverse mensen die bepalend zijn voor zijn leven.

- *Welke ontmoetingen op uw levensweg waren voor uw leven bepalend?*
- *Op welke momenten zag u iets van God in uw eigen leven?*

Tip: Trek op papier een lijn en deel deze in leeftijdsfasen in, geef boven deze lijn aan wanneer de ene fase overgaat in de volgende fase en welke gebeurtenis daar aan ten grondslag ligt (bijvoorbeeld: overgang naar een andere school, verhuizing, krijgen van kinderen), geef onder de lijn aan wanneer en met wie er een belangrijke ontmoeting plaatsvond. Deze autobiografische lijn kan behulpzaam zijn bij de tweede vraag.

Een sprookjesachtig boek

Het eeuwenoude verhaal van vader Tobit en zijn zoon Tobias is doorverteld van generatie op generatie en uiteindelijk in de apocriefe bijbelboeken

terecht gekomen. Rembrandt maakte er - meer dan van enig ander bijbelverhaal – ruim veertig etsen, tekeningen en schilderijen bij. De populariteit van het verhaal kan worden gezocht in het feit dat het zo herkenbaar is. Het gaat onder meer over goed en kwaad, over angst en vertrouwen, over teleurstelling en verlangen, over lijden en dankbaarheid.

- *Welk (bijbel)verhaal of welke bijbelse figuur staat dichtbij uw leven en waarom?*

De doden begraven

Sasja Martel vertelt op bladzijde 5 over de heilige plicht om doden te begraven. Een plicht die is ontleend aan het bijbelboek Tobit en die valt onder het gebod 'je zult je naaste liefhebben als jezelf' (Leviticus 19:18). Begraven als daad van trouwe barmhartigheid in de wetenschap dat de Barmhartige trouw is door de dood heen.

- *Sasja Martel vertelt over joodse rouwgebruiken. Kunt u een voor u waardevol gebruik of ritueel beschrijven dat u bij een begrafenis meemaakte?*
- *In de joodse traditie gaat het allereerst om respect voor de overledene, in onze tijd wordt vooral rekening gehouden met de nabestaanden. Ervaart u hierin een spanning?*

Vrees niet!

Tobit en Tobias leven in de diaspora, zij horen bij een joodse minderheid. Hoe verhoud je je tot de wereld als je tot een minderheid behoort en een andere religieuze identiteit hebt? Er zijn vier reacties die vaak voorkomen:

- vrees, die je doet terugtrekken in een isolement
- openheid naar de omgeving
- verzet/gevecht met de als vijandig ervaren omgeving
- onverschilligheid die kan leiden tot assimilatie

Ernst Marijnissen ziet in Jezus en de engel Rafaël die Tobias op zijn reis begeleidt, bevrijders. Zij moedigen mensen aan zich niet door angst te laten overspoelen of te isoleren.

- Lees beide artikelen: 'Vrees niet!' en 'Tobit als vrome Jood – een vertekend beeld'. Hoe gaan Tobit en Tobias om met angst? Kunt u de uitkomst ervan relateren aan de vier genoemde reacties?
- Bent u het eens met de uitspraak 'liefde verdrijft de angst'? Waarom wel/niet?

Blind en kwetsbaar

Blind verlangen is destructief. Awraham Soetendorp vertelt daarover: 'Het verdriet van Tobias' moeder die weigert door haar man gerust gesteld te worden, obsedeert mij: "Wees liever zelf stil, en maak me niets wijs. Mijn kind is dood." Toch ging ze elke dag naar buiten en keek de weg af waarover haar zoon was afgereisd, en niemand kon haar weerhouden. Pas bij zonsopgang ging ze weer naar binnen, en ze hilde en jammerde dan de hele nacht, zonder in slaap te kunnen komen. Mijn ouders moesten in het holst van de oorlog de veilige boerderij in Brabant verlaten omdat mijn moeder verdwaasd door de velden doolde, ervan overtuigd dat haar ondergedoken zoon vermoord was. Een gevaar voor zichzelf. De engel Rafaël redde Tobias, de katholieke engelen Ria en Bertus redden mijn leven.'

In het artikel 'Een engel als reisgenoot' staan twee blokjes: een gedicht van Inge Hoek en een citaat van Eugen Drewermann. Inge Hoek spreekt over het 'toevertrouwen aan uw woord' en Eugen Drewermann spreekt over het noodzakelijke 'vertrouwen in de waarheid, die verwoord wordt in de naam van de engel Rafa-el, God heelt'.

- *Waardoor wordt angst gevoed? Waar wordt verlangen door gevoed? Wanneer slaat voor u verlangen om in angst?*

Een engel als reisgenoot

De aartsengel Rafaël komt alleen voor in het boek Tobit. Hij treedt op als gids en mentor voor Tobias en onthult zijn hemelse identiteit pas tegen het eind van het verhaal (Tobit 12:15). Dokter Moolenburgh noemt als taak van de engel ook geruststellen, troosten, beschermen, helpen, boodschapper, nabijheid in het lijden (bladzijde 10 en 11).

- *Noem bijbelverhalen waarin engelen voorkomen. Welk engelenverhaal spreekt u het meest aan en waarom?*
- *Door engelenervaringen veranderen mensen. Heeft u de ervaring van de nabijheid van een engel? Wat betekende die ervaring voor u?*

Terugkomen

Een mens kan van een reis verrijkt terugkomen. Je hebt veel gezien en je kunt veel vertellen. Soms ook raak je bewogen en verandert je leven na een reis.

- *Maakt u tijd vrij om omwegen in het leven te maken?*
- *Welke verrijkende ervaringen hebben reizen u opgeleverd?*

Deze leidraad werd geschreven door Lydia Roosendaal werkzaam als gemeenteadviseur voor de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland voor de classis Woerden.

Contactpersoon voor een gratis abonnement op deze gespreksleidraad is mw. Jos Postma, telefoon (030) 880 1468, e-mail: j.postma@pkn.nl.

